

Nr 19

Utlåtande i anledning av motion om åtgärder mot den ökande brottsligheten.

I den till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionen II: 374 av herr *Nyberg* hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att en parlamentarisk kommitté, kompletterad med erforderlig expertis, måtte tillsättas för att dels göra en allsidig utredning angående orsakerna till den ökande brottsligheten och dels utarbeta och framlägga de förslag till åtgärder, som utredningen kan föranleda.

Motionären anför, att brottsligheten har visat en påtaglig ökning. I statsverkspropositionen, bil. 4, meddelas bl. a. att antalet brottsbalks- (strafflags-) brott som kommit till polisens kännedom ökat från 259 176 år 1957 till 410 904 år 1966. Samtidigt har uppklaringsprocenten minskat. Under de tio första månaderna 1967 ökade antalet brottsbalksbrott med 6,6 % jämfört med motsvarande period 1966.

Kampen mot brottsligheten framstår därför — anför motionären — som ett av de största samhällsproblemen. Erfarenheten har visat, att hittills vidtagna åtgärder inte varit tillräckliga.

Motionären framhåller, att ökningen av brottsligheten — som också är ett allt svårare problem i flera andra länder — beror på en rad olika faktorer och att forskningen har en mycket stor uppgift att fylla för att man skall kunna angripa brottslighetens orsaker och avgöra vilka behandlingsmetoder som är effektivast.

I motionen erinras om att ett flertal kommittéer tillsatts för att utreda vissa sidor av problemen. Vad man saknar — anför motionären — är emellertid en brett lagd utredning angående hela problemkomplexet. Det finns väsentliga uppgifter som ej berörs av pågående utredningar. Mer detaljerade uppgifter bör inhämtas från andra länder beträffande där vidtagna åtgärder, och det bör undersökas i vilken mån de kan tillämpas även i vårt land. Frågan om profylaktiska åtgärder bör bli grundligare penetrerad, likaså den dåliga filmens och litteraturens inverkan, massmediernas roll och den verkan bristen på disciplin kan ha när det gäller kriminalitet och asocialitet. Solidariteten med ordningsmakten måste stärkas. Motionären anför, att en utredning med sådana vittomfattande uppgifter skulle bli ett värdefullt komplement till redan arbetande utredningar och i varje fall på längre sikt skulle kunna få viktiga samordnande uppgifter. Den skulle emellertid inte få verka fördröjande på delreformer och punktvis insatta åtgärder.

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 11 saml. Nr 19

Eventuellt skulle någon nu arbetande kommitté, t. ex. samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten, kunna få vidgade direktiv och ges erforderlig parlamentarisk anknytning.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från *kriminalvårdsstyrelsen*, som bl. a. anför, att man tills vidare torde vara nödsakad att räkna med en viss fortgående ökning av brottsligheten i Sverige. Det är nödvändigt att söka utreda orsakerna till denna utveckling, och man måste vidta lämpliga åtgärder för att hejda och om möjligt nedbringa brottsligheten.

Styrelsen erinrar om att den kriminologiska forskningen har utvecklats under senare år. En professur i allmän kriminologi har tillkommit vid Stockholms universitet, och åtskilliga värdefulla avhandlingar på kriminologins område har framlagts. Sedan riksdagen år 1967 uttalat sig för att en plan för den kriminologiska forskningen utarbetas så snart som möjligt har i statsverkspropositionen för år 1968 som ett led i en utbyggnad av den kriminologiska forskningen upptagits ett reservationsanslag på kriminalvårdens stat av 300 000 kronor.

På lagstiftningens område har brottsbalken, som trädde i kraft 1965, ännu inte prövats tillräckligt länge för att man skall kunna avgöra, om några väsentliga ändringar i den grundläggande lagstiftningen nu bör vidtas i brottsförebyggande syfte.

Vad angår polisiära åtgärder, som syftar till förebyggande av brott, erinrar styrelsen om den fortgående upprustningen av polisväsendet.

Kriminalvården har under de senaste åren fått ökade resurser såväl på anstalts- som frivårdssidan. Även i 1968 års statsverksproposition avspeglas denna positiva inställning från statsmakternas sida, även om i och för sig välmotiverade krav inte ansetts kunna tillgodoses.

Det tilltagande narkotikamissbruket, som i många fall har nära samband med brottslighet, är föremål för samhällsåtgärder i olika avseenden.

Styrelsen ställer sig mycket tveksam till förslaget att vid sidan av de i motionen nämnda kommittéerna tillsätta en så bred, tidsödande och kostsam utredning som den som föreslås i motionen. Det förefaller styrelsen lämpligare att tills vidare satsa de tillgängliga ekonomiska resurserna på praktiska åtgärder, som är motiverade av redan vunnen erfarenhet eller som grundas på den fortsatta kriminologiska forskningen och resultaten av pågående utredningar.

Utskottet

Mot bakgrunden bl. a. av statistiska uppgifter, som belyser en stigande frekvens av olika typer av brott, föreslår motionären att en parlamentarisk kommitté skall tillsättas för att utreda orsakerna till den ökande brottsligheten och framlägga förslag till åtgärder.

Enligt utskottets mening är det främst en uppgift för forskningen att undersöka de faktorer som medverkar till uppkomsten av brottslighet och att därigenom ge underlag för samhällets åtgärder. Utskottet vill erinra om att 1967 års riksdag uttalat sig för att en plan för den kriminologiska forskningen utarbetas så snart som möjligt. Årets riksdag har i enlighet med förslag i statsverkspropositionen som ett led i en utbyggnad av denna forskning anvisat ett anslag av 300 000 kronor till Kriminologisk forskning.

Som motionären framhållit utreder vidare ett flertal kommittéer — t. ex. samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten, kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården, alkoholpolitiska utredningen och narkomanvårdskommittén — olika frågor som har samband med problemen kring uppkomsten och motverkandet av brottslighet. I likhet med kriminalvårdsstyrelsen ställer sig utskottet mycket tveksamt till förslaget att tillätta en övergripande utredning. Utskottet delar styrelsens uppfattning att resurser främst bör satsas på åtgärder som kan grundas på redan vunnen erfarenhet, på den fortsatta forskningen och på resultaten av pågående utredningar.

Utskottet finner sig således inte böra tillstyrka motionsyrkandet utan hemställer,

att motionen II: 374 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 mars 1968

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Axel Kristiansson (cp), Helge Karlsson (s), Karl Petersson (s), fru Hultell (h), herrar Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp), fru Landberg (s)* och herr Ove Karlsson (s);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), fru Jäderberg (s), herrar Hamrin i Kalmar (fp), Svensson i Kungälv (s)*, Dickson (h), Lundmark (s)*, Haglund (s)*, Rimås (fp), Larsson i Borrby (cp)*, Nilsson i Båstekille (h), Hugosson (s) och Josefson i Arrie (cp).

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Eric Gustaf Peterson* (fp), *Kilsmo* (fp), *Hamrin* i Kalmar (fp), *Dickson* (h) och *Rimås* (fp).